

**Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши
вазирлиги томонидан 2024 йилда амалга оширилган ишлар
тўғрисида
МАЪЛУМОТ**

I. 2024 йилда амалга оширилган ишлар

Яшиллик даражасини ошириш

“Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси доирасида 2024 йилда жами **224 млн туп** кўчат экилди. Баҳорги кўчат экиш мавсумида республика бўйича **138 млн туп** (прогнозга нисбатан – **110,5 %**), кузги мавсумда **86 млн туп** кўчатлар экилди (прогнозга нисбатан – **107 %**).

Дарахтларни суғориш мақсадида **253 та** сув чиқариш қудуқлари қазилди ва **2 906 км** узунликда суғориш тизимлари ташкил этилди.

Йирик саноат корхоналари ҳудудлари ва атрофида **11,8 млн** туп дарахт кўчатларини экиш орқали “**яшил белбоғ**”лар ташкил қилинди.

2024 йил давомида **184 та** яшил боғлар ташкил этилиб, уларнинг умумий сони **444 та**га етказилди.

“**Очиқ бюджет**” тизими орқали “**Менинг боғим**” лойиҳаси ишга туширилиб, фуқаролар томонидан ташаббус билдирилган **215 та** лойиҳа ғолиб деб топилиб, “Яшил боғ” ва “Яшил жамоат парклар” барпо этиш ишлари олиб борилмоқда.

Атмосфера, ер ва сув ресурсларини муҳофаза қилиш

138 та саноат корхоналарида самарадорлик даражаси юқори бўлган чанг-газ тозалаш ускуналари ўрнатилди ва мавжудлари модернизация қилиниши натижада атмосфера ҳавосига **6,5 минг тонна**дан ортиқ зарарли ташламалар ташланишининг олди олинди.

Тошкент шаҳри ва вилоят марказларида ҳар ойнинг тўртинчи чоршанба кунда “**Автомобилсиз кун**” жамоатчилик лойиҳаси ўтказилиб, тадбир доирасида жамоат транспортдан фойдаланиши орқали **800 минг**га яқин транспорт воситаларидан фойдаланмаслик эвазига **2 320 тонна** зарарли ташламаларнинг атмосферага ташланишининг олди олинди.

“**Тоза ҳаво**” ойлиги тадбирлари давомида **407 мингта** (прогнозга нисбатан – **102 %**) автотранспорт воситаси экологик назоратдан ўтказилди.

93 та корхонада локал **оқова сув** тозалаш иншоотлари қурилди ва реконструкция қилинди. **803 та** автомобиль ювиш шохобчалари ўз-ўзига

хизмат кўрсатишга ўтказилиб, **1 161 та** шохобчалар оқова сув тиндиргичлар билан жиҳозланди.

Атроф-муҳитга таъсир кўрсатувчи **I-IV тоифага** мансуб **19 573 та** (прогнозга нисбатан – **114 %**) объект давлат экологик экспертизасидан ўтказилди. **688 та** корхонанинг атроф-муҳитни ифлослантирувчи **3 276 та** манбаасида экологик мониторинг ўтказилди.

Фойдали қазилмаларни қазиб олиш натижасида бузилган **2 000 гектар** ер майдонлари рекультивация қилинди.

Биохилмахилликни сақлаш

Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг рўйхатдан ўтмаган **61,2 минг гектар** ерлари тўлиқ давлат рўйхатидан ўтказилди.

97 та ўсимлик тури, **106 та** ҳайвон тури ва муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлардаги **46 та** объектнинг геоахборот маълумотлари Миллий геоахборот тизимига киритилди.

Сунъий йўлдош суратлари орқали **254,1 млн дона** дарахтларнинг координаталари аниқланиб, рақамли харитаси яратилди. **600 мингдан ортиқ** дарахтларнинг паспорти шакллантирилиб, тўлиқ параметрлари бўйича маълумотлар электрон платформага киритилди.

Қуйи Амударё давлат биосфера резерватида 2 та электр насос ишга туширилиб, Амударёдан сув чиқариш орқали тўқайзорлар таназзулига барҳам берилди.

2024 йилнинг 12-17 февраль кунлари БМТнинг Ёввойи ҳайвонларнинг кўчиб юрувчи турларини сақлаб қолишга доир конвенцияси Томонлар конференциясининг **14-йиғилиши (COP-14)** Самарқанд шаҳрида юқори даражада ташкил этилди.

Қизил китобга киритилган ҳайвонот объектларига етказилган зарарни ундириш суммаларини **10 бараварга**, ўсимликларга - **5 бараварга**, дарахтларни ноқонуний кесганлик учун жарималар **5 бараварга** оширилди.

Экологик назорат тадбирлари

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасига оид қонунчилик ҳужжатлари талабларини бузган **44,5 минг нафар** шахслар аниқланди.

Қонунбузарларга **49 млрд сўм** маъмурий жарима ва **14 млрд сўм** етказилган зарарлар ҳисобланди. **94 мингдан** ортиқ корхона ва фуқароларга соҳага оид профилактика тадбирлари ўтказилди.

Экологик вазиятни яхшилаш

GREEN CITY INDEX услубиёти асосида **13 та** ҳудуднинг маъмурий маркази ва Тошкент шаҳрининг экологик паспортлари ва **экологик рейтинги** шакллантирилди. Бухоро ва Самарқанд шаҳарларининг экологик “**мастер-режа**”лари ишлаб чиқилди.

Аҳолини шаҳарлар экологик барқарорлигининг жорий рейтинги тўғрисида хабардор қилиш, шунингдек, фуқароларга шаҳарларда атроф-муҳитни яхшилаш бўйича ишлаб чиқилган ҳужжатлардан (экологик бош режалар ва экологик паспортлар) фойдаланиш имкониятини таъминлаш мақсадида **greencities.uz** онлайн платформаси ишга туширилди.

Марказий Осиёда дастлабки экологик муаммоларга илмий ечим топишга қаратилган илмий университет **Марказий Осиё атроф-муҳит ва иқлим ўзгаришини ўрганиш университети (Green University)** фаолияти ташкил этилди.

Чиқиндиларни бошқариш

Маиший чиқиндилар билан ишлаш соҳасида хусусий сектор улуши **65 фоизга** етказилди. Чиқинди хизматларига тўлов қилишда “**Тоза Макон биллинг**” дастурий тизими жорий қилинди.

Чиқинди корхоналарининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида **400 млрд сўмлик 346 та** махсус техникалар лизинг асосида етказиб берилди.

Чиқиндиларни саралаб йиғиш тизимини жорий қилиш мақсадида **414 та** замонавий чиқинди йиғиш майдончалари реконструкция қилинди ва **26 та** замонавий майдончалар қурилиб, фойдаланишга топширилди. Чиқиндиларни ноқонуний жойлаштириш ҳолатларини аниқлаш мақсадида **110 та** назорат камералари ўрнатилди.

“Sayar LLC” компанияси (АҚШ) томонидан Тошкент шаҳри, Самарқанд ва Бухорода **6 минг тонна** тиббиёт чиқиндиларини термик қайта ишлаб, иссиқлик энергиясини ишлаб чиқариш лойиҳаси амалга оширилиши бошланди.

Ушбу лойиҳа доирасида 2024-2025 йиллар давомида **7 миллион** доллар жалб этиб, йилига **6 минг тонна** тиббиёт чиқиндиларини термик қайта ишлаб, **20 ГВт** соат/йил;

2026 — 2030 йилларда **108 миллион** доллар жалб этиб, йилига **90 минг тонна** тиббиёт чиқиндиларини термик қайта ишлаб, **300 ГВт** соат/йил қувватга эга ускуналарни ишга тушириш кўзда тутилган.

Соҳа инспекторлари учун **250 та** планшетлар тарқатилди ва **1 280 та** чиқиндилар билан боғлиқ қонунбузилиш ҳолати аниқланиб, бартараф этилди.

Ўрмонларни кенгайтириш

Республикада экологик вазиятни барқарорлаштириш мақсадида **220 минг гектар** майдонда ўрмон барпо қилиш ва қайта тиклаш тадбирлари амалга оширилиб, республиканинг ўрмон билан қопланганлик даражаси **8,1 фоизга (3,65 млн гектар)** етказилди.

Жумладан, Орол денгизининг қуриган туби ва Оролбўйи ҳудудларида қум кўчиши ҳамда атмосфера ҳавосига туз-чанг кўтарилишини бартараф этиш мақсадида **215 минг гектар** майдонда “яшил қопламалар” барпо қилиниб, уларнинг майдони **1,9 млн гектарга** етказилди.

Чўл, тоғ ва тоғолди ҳудудларида чўлланиш ва қум кўчиши, сув ва тупроқ эрозиясининг олдини олиш мақсадида **1000 гектар** майдонда ҳимоя ўрмонзорлари (ихота) барпо этилди.

Ўрмон барпо этиш ҳамда кўкаламзорлаштириш тадбирлари учун дарахт ва буталарнинг **1039 тонна** уруғлари жамғарилиб, **127 млн туп** манзарали ва мевали ниҳол ва кўчатлар етиштирилмоқда. Ниҳолхона ва кўчатхоналар майдони **1,1 минг гектарга** етказилди.

Давлат ўрмон хўжаликларида хусусий сектор субъектлари билан биргаликда майда шохли чорва моллари сони **180 минг** бошга, парранда сони **1300 минг** донага, асалари оилалари сони **230 минг** донага етказилади. Ўрмон фондининг фойдаланилмаётган **7 минг гектар** ер майдонлари ўзлаштирилиб, оборотга киритилди.

Ўрмон хўжаликларида **5,6 минг гектарда** доривор ва озуқабоп ўсимликлар плантацияси барпо этилиб, **9,6 минг тонна** доривор ва озуқабоп ўсимликлар хом ашёси тайёрланди.

Гидрометеорология

Барвақт огоҳлантириш тизимини такомиллаштириш мақсадида **20 та** гидрологик постлар замонавий **автоматик сув ўлчаш** ускуналари билан жиҳозланди.

“Замин” халқаро жамоат фонди билан ҳамкорликда **8 та** автоматик станциялар **Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Навоий, Наманган, Тошкент** ва **Фарғона** вилоятлари марказларида ҳамда **Тошкент шаҳрида** ўрнатилиб, олинган маълумотлар *monitoring.meteo.uz* веб-сайтида ҳар **10 дақиқада** янгилашиб борилиши таъминланмоқда.

Ўзбекистон Республикаси **Очиқ маълумотлар порталига**
11 турдаги гидрометеорологик ва атропоф табиий муҳит ифлосланиши
мониторинги маълумотлари **жойлаштириб борилиши** таъминланди.